

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

«ԱՀԱ ԵՍ ՁԵՋԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ» : ՂՈՒԿ . Բ . 10 .

ՀԱՏՈՐ 26 .

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1 . 1873 .

ԹԻԻ 40

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ

Ամենուն համար պետք կայ : — Զօրաց քաղաք : — Տրաքի մէջ գարուն : — Մանուշակ : — Հնդկաստանի բնիկ լեռները : — Մասիկ կապոյտ հաղի գեղ մը : — Կարինէն նամակ մը : — Մարաշի կողմերը վարժուհիներուն յաջողութիւն գտնելը : — Պարսկաստանի վիճակը : — Զինու խուռնան գաւառին Մահմադականք : — Քաղաքական լուրեր :

ԱՄԵՆՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ՊԵՏԻ ԿԱՅ

ԵԿԵՂԵՑՈՒՅՑ մէջ ամէն տեսակ գործողներու համար տեղ և պէտք կայ : Ամենէն աղքատները և ամենէն անարգ համարուածներն ալ ուրիշներուն չափ պիտանի են : Բացէք ձեր ժամացոյցը . խոյն ձեր աշուրներուն պիտի զարնեն անոր մէջի գոհարները : Բայց այն շողշողուն գոհարները չեն կրնար իրենց քով եղող պողպատէ թելին ըսել, «Մենք քեզի պէտք չունինք», քանզի այն պողպատէ թելն է բուն զսպանակը : Զսպանակն ալ չի կրնար ըսել ամենէն մանր ատամնաւոր անուին, «Քեզի պէտք չունինք», քանզի առանց անոր ժամացոյցին բոլոր մեքենան կը կենայ : Ճիշտ այսպէս է Քրիստոսի եկեղեցւոյն մէջ : Ամենէն դուզնաքեայ աշխատաւորը կրնայ աւել գօրծը, եթէ իր պաշտօնը հաւատարմութեամբ չկատարէ : Ամենուն համար տեղ և պէտք կայ :

ԶՕՐԱՅ ՔԱԼԵԼՈՒ ՀՐԱՄԱՆ

Քանի մը պաշտօնակալ անգամ մը, ի ներկայութեան վէլլինկթընի Դուքսին, աշխարհք Քրիստոսի դարձնելու գործին վրայ խօսելով կ'ըսէին թէ այն գործին յաջողելուն բնաւ յոյս չկայ : Վաղէքըւի կուռն մէջ մեծին Նաբոլէոնի յաղթող Դուքսը, պաշտօնակալաց այս խօսքէն շարժելով ըսաւ . «Երբ ձեր զօրապետը հրաման կ'ընէ ձեզի քալել, դուք, ստորին պաշտօնակալք, և բոլոր բանակին, ի՞նչ կ'ընէք» : «Եր քալենք», պատասխանեցին պաշտօնակալները : «Այնչէ՛», ը-

սաւ անատեն Դուքսը, «Հոս ալ Զօրապետ մը հրաման տուած է քալելու . Գացէք բոլոր աշխարհ, ու Աւետարանը քարոզեցէ՛ք» : Ուստի Քրիստոնէից պարտաւորութիւնն է քալել և կուռիլ : Յաջողութեան համար պատասխանատու անոնք չեն, այլ անոնց Զօրապետը» :

ՄՐՏԻՆ ՄԷՋ ԳԱՐՈՒՆ

Զեր վիշտերուն տանէն ինը կը բուժուի այն բուժէին երբ ընդունիք զուարթութեամբ այն վիճակը որ Աստուած աս կեանքիս մէջ ձեզի սահմանած է : Մարդկային նեղութեանց հաղարին ինքհարիւր ինքսուն և ինը լոկ ապրտամբութիւն է, և այն բուժէին որ սիրտը կ'ըսէ, «Աստուած իմ, քու կամքդ ըլլայ», անոր նեղութիւններն այն բուժէին անհետացած, և թուշոց երգելու եղանակն, այսինքն գարունը, հասած է անոր :

Աստուծոյ ամենէն դիւցազունը զինուորներէն ոմանք անկողնոյ ծառայողներ են : Նայէ սա տաննութիւն տարեկան քաղցը դաւկին, որ փափաքներով և յոյսերով լցուած է, և որ զրկուած է ոչ թէ սիրելի հօրմէ, մօրմէ, քոյրերէ և եղբայրներէ, այլ առողջութենէ : Տարիներով ձանձրալի պատերազմ մ'ըրած է, և վերջապէս կ'ըսէ . «Եթէ Աստուած զիս սնկած է որ հոս իբրեւ խնարհ և անպիտան տունի մը մեծնամ, եթէ ես անտառի ծաղկի նման արեգակ տեսնելու չեմ, և եթէ աս բանիս մէջ Աստուած իմ համբերութիւնն ու եռանդը ցուցնելս կ'ուզէ, ուրեմն գոհ եմ ես իմ վիճակէս, կ'ընդունիմ զանկիւս, և աւելի բան մը չեմ խնդրեր ու չեմ սպասեր : Աս թող ըլլայ իմ պարտաւորութեանս շրջանը, և թող իմ կեանքս անկողնոյ վրայ անցնի, եթէ Աստուած այնպէս կ'ուզէ : Ասք կամքը, ոչ թէ իմ, թող ըլլայ» : Թուշոց երգելու եղանակն հասած է այսպիսի սրտի մը : Ոյսպիսիներ տեսած եմ ես :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Աւետարանի բաժանորդագրութիւններն անցեալ տարի այնպէս ուշ հասան մեր ձեռքը, որ ամբողջ Յունուար և Փետրուար ամիսներուն մէջ մենք աւելորդ աշխատութիւն կրեցինք, ընթերցողք ալ ժամանակին չըկրցան ընդունիլ իրենց թերթերը : Այս տարի նոյն դժուարութեանց չհանդիպելու համար, կը խնդրենք մեր բարեկամներէն որ առանց յապաղելու նորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնները : Այսպէս ընել պարտին մանաւանդ այն բաժանորդները որ կոստանդնուպօլսէն շատ հեռու տեղեր են, զորօրինակ՝ Եգիպտոս, Պարսկաստան, Վան և Մարաշի կողմերը :

Կը խնդրենք նաև մեր բարեկամներէն որ ջանան աւելցնել, առաջիկայ տարւոյն համար, բաժանորդաց թիւը : Առանց ջանքի աղէկ բան մը չի կրնար կատարուիլ : Ուստի եթէ մեր Մխիթար եղբարք, Հովիւներ և Քաղողիչներ՝ մեր այս փոքրիկ թերթը Քրիստոսի գօրծին, բարոյականի և կրթութեան համար յարգի կը դառնան, կը խնդրենք որ անձամբ և կամ ուրիշ հաւատարիմ անձանց ձեռքը ոչ միայն հոգ տանին որ արդէն գրուողները շարունակեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, հասկա ջանան նաև ուրիշներ համոզել բաժնորդ գրուելու : Մեր թերթն ապաքէն փոքր է, սակայն չենք տարակուսիր թէ մեր ընթերցողները պիտի խոստովանին թէ Աւետարանի 32 թիւերը տրուած ստակէն շատ աւելի արժէք ունին :

Աւետարանի տարեկան գինը պիտի ըլլայ, ինչպէս էր մինչև ցարդ, տարին մէկ արծաթ մէճիտիյէ մէկ օրինակի համար, թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով : Սակայն ասկէ առաջ շնորհածին չափ զեղչ չենք կրնար շնորհել : Հինգ օրինակ կամ աւելի առնողներուն պիտի շնորհուի :

հարիւրին 10 միայն զեղչ : Կարծեսք թէ այս գումարը բաւական հատուցում է անոնց որ բաժանորդներ հայթայթելու աշխատութիւնը յանձն կ'առնեն : Առանց հաշուելու խմբագրութեան աշխատութիւնը, Աւետարանի ամէն մէկ օրինակին ծախքն է, մաքուր ստակ, 50 դահեկան, ուր մենք 20 դահեկան միայն կ'ընդունինք : Իւրաքանչիւր օրինակի վրայ մնացեալ 30 դահեկանը կը վճարեն Ամերիկայի Գրիստոնեսայք՝ այս երկրին մէջ Գրիստոսի դործին տարածմանը և դաստիարակութեան ծաւալմանը համար : Սակայն յիշեալ կորուստը չափազանց մեծ է : Ինչպէս որ եկեղեցի մը, նոյն պէս ալ թերթ մը իր ծախքն ինք հանելու է : Վասն որոյ այս կորուստը քիչ մը թեթեւեղեալ համար, կը յուսանք թէ թերթին համար բաժանորդ դանող բարեկամք՝ դո՛հ պիտի ըլլան հարիւրին 10 զեղչով, և պիտի ջանան նաև բաժանորդաց թիւն աճեցնել :

Տղայոց Աւետարանի գինն ալ պիտի մնայ ինչպէս էր, տարին քառորդ մէճիտիյէ ճերմակ, և հարիւրին 10 զեղչ պիտի տրուի անոնց որ տասը կամ աւելի թիւ կ'առնեն : Այս թերթին նկատմամբ աւելի տեղեկութիւն ուղղորդ կարգաւ Հոկտեմբեր ամսոյ Տղայոց Աւետարանի մէջ ծանուցումը :

ՀՆԴԱՍՏԱՆԻ ԲՆԻԿ ԼՐԱԴԻՐՆԵՐԸ

Անգղիոյ կառավարութիւնը մեծ իմաստութեամբ Հնդկաստանի բնիկ լրագրիւններուն յարգանք կը մատուցանէ : Բնիկ պաշտօնատար մը դրած է, որ ամէն շաբաթ Անգղիերէնի կը թարգմանէ յիսուն բնիկ լրագրաց մէջ կառավարութեան համար ինչ օգտակար բան, կամ անոր և անոր պաշտօնատարաց դէմ ինչ դանդաղութիւն կը գրտնէ : Բնիկ լրագրիւններէն թարգմանուած այս կտորները շաբթէ շաբաթ տեղեկագրի ձևով կը տպագրուին, և այսպէս կառավարութիւնը կը դիտնայ թէ իր հպատակներն ինչ կը խորհին, ինչ բանի կը փափաքին կամ ինչ բան կը զգան, որչափ որ բնիկ լրագրիւնները ճշդիւ և հաւատարմութեամբ կը ներկայացնեն ժողովուրդին կարծիքներն ու զգացումները : Կ'ըսուի թէ ամենէն աւելի զանգատանաց նիւթ եղած բանն է ոստիկանութեան անհոգութիւնը, և զեղծմանց թոյլտուութիւնը փոքր բնիկ տէրութեանց մէջ :

Ինչ պիտի ըսուէր Անգղիոյ կառավարութեան համար, եթէ անիկա, փոխանակ ալանջ դնելու բնիկ լրագրաց դանդաղութիւն, զանոնք գոյէր թէ ինչու համար այն դանդաղութիւնը կը գրեն :

ՍՍՍՏԻԿ ԿԱՊՈՑՏ ՀԱՁԻ ԴԵՂ ՄԸ

Լոնտոնի բժշկական լրագրի մը մէջ երեւելի բժիշկ մը կը ծանուցանէ թէ, սաստիկ կապոյտ հազէ բռնուողներուն համար հետեւեալ դեղը շատ օգտակար է : Բերանը լայն ամանի մը մէջ իբր չորս քաշ (գրամ) ջուր լեցունելու, 12 տրամ ալ անուշադրի ոգի ջուրին հետ խառնելու է . յետոյ ամանը հիւանդին պառկած սենեակը բերելով, շատ տաքցուած թրծուն աղիւսի կը տոր մը մէջը դնելու է, և այնպէս հիւանդը կարող պիտի ըլլայ ներս չընչել այն շոգին, որ անուշադրով խառնուած ջուրէն կ'ելլէ, երբ տաքցուած աղիւսը ջուրին մէջ կը դրուի : Այս միջոցը դործածուելու է երեկոյին, հիւանդին անկողին մտնելէն անմիջապէս առաջ, և ջղաճգութիւն («ֆուր») պատճառող այն սաստիկ հազին դէմ շատ ազդու դարման պիտի ըլլայ, այնպէս որ երեք կամ չորս օր ետքը հազը դրեթէ բոլորովին կը դադրի : Ասկէ կը տեսնուի որ անուշադր չընչելը վերոյիշեալ հազէն բռնուողներուն ջիղերը հանգարտեցնելու և հազին վերջ տալու կողմանէ շատ աղէկ դեղ մըն է :

Աւետարանի համար :

ԿԱՐԻՆԵՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Անցեալ Դէկտեմբերին Բաթնոց գիւղէն քանի մը անձինք գիւ իրենց քարոզիչ ուղեցին, ես ալ անոնց հրաւերն ընդունելով հոն գալիս, ուր մեծ ուրախութեամբ ինձի տեղ մի որոշեցին և տղայոց դաստիարակութեանը համար ալ կարգադրութիւն կ'ընէին : Նոյն միջոցին երեմիա եպիսկոպոս, իւշ ֆիլիսէի նուիրակ Առաքել վարդապետ և Թօփրազգայէի Յովհաննէս քահանայ հոն գտնուեցան :

Ասոնք Տէրոջը Խօսքին հակառակ, որ կ'ըսէ, «Անանկ թող ըլսաւորէ ձեր լոյսը մարդոց առջին որ տեսնեն ձեր բարի գործերը և փառաւորեն ձեր Հայրը որ երկինքն է», իրենց պաշտօնին պատիւ չը բերող վարք մը ցոյց

տուին խեղճ գիւղացւոց, մեր քարոզութիւնը նախատելով, զիս ալ մոլորեցուցիչ և ոչխարաց յափշտակիչ անուանելով : Նաև հրամայեցին ինձի որ գիւղէն մեկնիմ. ու այսպիսով ալ գոհ չըլլալով դաւաղանով անդթաբար վերաս յարձակեցան : Յասկոտ մարդոց բրածին պէս իրենց բաղձանքը կատարելէն ետքը հազիւ կրցայ անոնց ձեռքէն ազատիլ ու սենեակս մտնել. բայց իսկոյն մէկուն հետ սա սպառնալից լուրը զրկեցին ինձ . «Եթէ գիշերով գիւղէն չմեկնի, քանի մը սրիկաներ վրան պիտի դրկենք որ քերթեն զանիկա», : Անանկ անդութ անձանց կողմէ այսպիսի գործ մը ինձ անհաւատալի չթուելով հնազանդեցայ անոնց հրամանին և ազատեցայ :

Հոս կը խնայեմ եպիսկոպոսը բառաւ բառ յիշել ինչ որ նա խօսած է եկեղեցւոյն մէջ ի նախատինս Բողոքականաց : Միայն սա կը հարցնեմ թէ օրհնութեան ամալիներ անէճքի տեղ ընել կը վայլէ՞ : Արդեօք եպիսկոպոսը կարդացած չէ՞ սա խօսքը, «Օրհնեցէք ու մի անիճէք» : Հոռովմ. Ժ. 14 : 22՞ գիտե՞ր թէ Սուրբ Գիրքն ինչ տեսակ վարք մը կը պահանջէ Աստուծոյ եկեղեցւոյն հոգաբարձու եղողէ մը, եթէ չը գիտե՞ր, կը հրաւիրեմ գինքը որ յօժարի կարգաւ Ա. Տիմ. Գ. գլուխը, անատեն պիտի սորվի իր պաշտօնը :

Աւետարանի ընթերցողք չկարծեն թէ ես կը գրեմ ասիկա յիշեալ եկեղեցականները վատահամբաւելու մտօք, այլ կը ցաւիմ անոնց միջեւ անդ վարմանց վրայ, և կը խնդրեմ ընթերցողներէն որ մեր աղբին օգնութեան համար հունձքին Տէրոջը մայրթեւն որ հաւատարիմ մշակներ հանէ իր հունքին :

ՄՈՒՐԱՏ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Կարին, Սեպ. 2, 1873

ՄԱՐԱՇԻ ԿՈՂՄԵՐԸ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ԳՏՆԵԼԸ

Մարաշէն եկած նամակ մը շատ յուսալից կերպով կը խօսի շատ օրիորդաց վրայ, որոնք այն քաղքին աղջկանց վարժարանին մէջ իրենց ուսման ընթացքը կատարած են :

Եէրէպագանի մէջ վարժուհի մը փոքր դպրոցի մը եւ ճկանանց դասատուութիւն կ'ընէ, անոր տունէ տուն պատելով կրած աշխատութիւնն ալ շատ արդիւնաւոր եղած է : Հաճնոյ մէջ վարժուհին 23 աշակերտուհիներէ բաղկացեալ դպրոց մը ունի, 23 կանանց ալ դաս կու տայ : Այս վարժուհեաց երկուքն ալ իրենց բոլոր դրութեամբ կ'աշխատին նաեւ Սուրբ Գիրք կարդալ եւ մեկնել ուշադիր ունկնդրաց, որոնցմէ ոմանց համար կ'ըսուի թէ մահէն կեանքի անցան :

Սպուսթանի մէջ վարժուհի մը 30 աշակերտուհիներէ բաղկացեալ դպրոց մը

ունի, 50 կանանց ալ դաս կու տայ : Թէ-
պէտ այս աշխատութիւնը որեւիցէ կնոջ
մը կարողութենէն վեր է, դպրոցին վրա-
յով տրուած լուրերը շատ գոհացուցիչ են :

Ձէյթունի մէջ վարժուելի մը 55 մանչ եւ
աղջիկ աղոցմէ խառն դպրոցի մը դասա-
տուութիւն կ'ընէ : Մանչ աշակերտներէն
ոմանք վարժուելէն մեծ են, բայց եւ այն-
պէս անիկա շատ աղէկ կը կառավարէ դա-
նոնք : Յիշեալ 55 աշակերտներէն հազիւ
20ը բողոքական են, բայց եւ այնպէս Վի-
րակնօրեայ դպրոցը կու գան անոնցմէ 30ը :
Մարաշի վարժարանին աշակերտուելնե-
րէն ուրիշ օրիորդ մը շատ գովելի կերպով
կը գործէ Ձէյթունի մէջ տունները Սուրբ
Գիբք կարգալով : Այս օրիորդն ունի 17
կանոնաւոր կին աշակերտներ որոնց շա-
բաթը չորս անգամ այցելութիւն կ'ընէ :
Այս աղջկանց յառաջագիմութիւնն անոնց
վարժուելոյն ակնկալութենէն շատ աւելի է :
Եարբուղ, Ֆընտըճագ, Նուրէէդ եւ
Սիւս պատրաստ են ձիւղ այսպիսի գործող-
ներու, մինչդեռ Հաճին, Ալպուսթան եւ
Ձէյթուն, մէյմէկ ուրիշ այսպիսի գործող
ալ կրնայ շատ օգտակար կերպով գոր-
ծածել :

Մարաշ քաղքին մէջ տասներկու վար-
ժուելի կը գործածուին, որոնց ութին ամ-
սականը կը վճարէ ժողովուրդը :

Մարաշի երկրորդ, եկեղեցւոյն մէջ կա-
նանց մասնաժողով մը հաստատուած է,
որուն պարտքն է Վիրակնօրեայ դպրոցին
համար վարժուելի ընտրել, նայիլ որ եկե-
ղեցւոյն անդամներէն ոչ ոք առանց բա-
ւական պատճառի ետ մնայ Վիրակնօրեայ
դպրոցէն եւ Զորեքչաքի աւուր ժողով-
ներէն, նոյնպէս հսկել որ իւրաքանչիւր
անգամ Տէրովը գործին համար չարթէ շա-
բաթ բան մը վճարէ, եւ որչափ հնար է
քոյրերուն մէջ ծագած դժուարութիւննե-
րու վերջ տալու ջանալ : Այս մասնաժո-
ղովը սկսաւ իր գործին այս տարուան սկիզ-
բը, եւ մինչեւ ցարդ աղէկ գործեց :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Այս նիւթին վրայ Լընտըն Թայմզի մէկ
թղթակիցը շատ օգտակար տեղեկութիւն-
ներ կու տայ :

Այժմու Շահը, կ'ըսէ, Գեհրան քաղա-
քը շատ մեծցուց, փոխեց եւ լաւացուց :
Քաղքին պարիսպները շուրջմանակի իբր
տասնուչորս կամ տասնուհինգ մղոն ըն-
դարձակուեցան : Բոլորաբը գրեթէ ամ-
բողջ պաշարուած է ամբողջութեամբով, զո-
րոնք Քաղքացի ճարտարապետ մը շինած
է : Քաղաքն ունի տասնուերկու դուռ, բնա-
կիւն ալ իբր 100,000 կը հաշուի : Ամե-
նէն աւելի նշանաւոր շէնքը, պարիսպէն
ներս, Անդղիոյ դեսպանին նորաշէն պա-

լատն է, որ ամէն կողմէն դոյուած ըն-
դարձակ պարտէզի մը գէպի մէջտեղը կը
ձգուի, եւ դեսպանատան պաշտօնէից
տունները պալատին բոլորովն են :

Գեհրանի մէջ եւ մօտերը, հինգ թագա-
ւորական պալատ կայ, որոնք իրարու հետ
կապուած են գեղեցիկ ճամբաներով, բայց
ախոսո որ բոլոր երկրին մէջ ասոնցմէ ու-
րիշ կառքով երթալու յարմար ճամբայ չկայ :

Ձինուորական ծառայութիւնը Պարսկաս-
տանի մէջ ընդի է : Այս երկիրը կանոնա-
ւոր հեծելազօր չունի, բայց իբր 50,000
անկանոն ձիաւոր կրնայ ելլել պատերազ-
մի ժամանակ : Ասոնք գրեթէ Վոլկասի
Քաղաքներուն պէս են : Վառաւարութիւ-
նը ամէն մէկ ձիաւորի երեք Օսմանեան
լիրա կու տայ որ իր ձին, զէնքը եւ ու-
րիշ պատրաստութիւնները հայթայթէ :
Թնդանութեամբ գործն ունի երեսուն թըն-
դանութ՝ ամէն մէկուն կառքովը եւ ձիե-
րովը, բաց ի քանի մը ուղտերէ ձգուած
թնդանութներէ : Հետեւակ գործը եթա-
նատուն դուռն է, եւ իւրաքանչիւր դուռն
այն գործին առնուած դաւառին բաղմա-
մարդութեանը նայելով, 1,000 կամ 800
զինուորէ կը բաղկանայ : Գուռը կը կոչուի
յանուռ գաւառին ուստի զօրաժողովն ե-
ղած է, եւ թուոյն պակասն ալ դարձեալ
այն գաւառէն կը լեցուի : Իւրաքանչիւր
գուռի կը հրամայէ աստիճանաւոր պաշ-
տօնակալ մը, որ իր հրամանին տակ ունի
ուրիշ հարկւարապետ, ուրիշ հարկւարապետի
տեղապահ (միւլազիմ) ուրիշ ալ երկրորդ
տեղապահ : Զօրքին բնական յատկութիւն-
ներն աղէկ են : անոնք աղէկ կը քալեն,
եւ դիւրաւ կը հնազանդին կանոնի, եւ
զինի խմել արգիւրուած ըլլալուն համար
անոնց կրօնքէն, զինով զինուոր գրեթէ
բնաւ չի տեսնուիր :

Պարսն Բայդէրի զրկած ճարտարապետ-
ները հասան Պարսկաստան իբր երեք ա-
միս առաջ, եւ ամէն տեղ սիրով ընդու-
նուած են : Մոլլաները Պարսն Բայդէրի
տրուած արտօնութեանց դէմ խօսած են,
բայց անոնց ընդդիմութիւնը շատ կարե-
ւորութիւն չունի, քանզի անոնց աղդեցու-
թիւնը հիմա բաւական կոտորած է : Պարսն
Բայդէր արդէն հրաման ըրած է որ Գեհրա-
նի եւ Քէշի մէջտեղ առաջարկեալ երկա-
թուղին սկսի իսկոյն : Այս գիծէն ետքը
պիտի գայ ուրիշ գիծ մը դէպ Իսպահան,
եւ անկէ դէպ ի Պարսից ծովը :

Պարսկաստանի մէջ մեծ նեղութիւն է որ
բոլոր երկրին մէջ ոչ զրամասեղան կայ,
ոչ ալ տեղէ տեղ ստակ փոխադրելու կա-
նանաւոր միջոց մը : Անուամբ միայն եր-
կու տեսակ ոսկի դրամ կայ, բայց ասոնք
բնաւ չեն գործածուիր : Շրջաբերութեան
մէջ գտնուած դրամը միայն արծաթեղէն
է, եւ հարկաւ բաւական դժուարութիւն

է շատ արծաթ դրամ տեղէ տեղ փոխա-
դրել : Այս դժուարութեան դարման պիտի
տարուի՝ կանոնաւոր կերպով դրամասե-
ղաներ հաստատելով :

Մաքս հաւաքելու գործը պիտի յանձնուի
Պարսն Բայդէրի՝ առաջիկայ Մարտի 21 ին :
Առայժմ մաքսի նկատմամբ ճանչցուած օ-
րէնք կամ կարգադրութիւն չկայ, եւ հի-
մա մաքսէն եղած եկամուտն այնպէս քիչ
է որ հազիւ անոր համար եղած ծախքը
կը գոցէ :

Շատ կարեւոր բան մ'ալ, որուն Պարսն
Բայթէր ուշադրութիւն պիտի ընէ՝ երկ-
րին ոռոգումն է : Հազարաւոր արտավարի
գետին հիմա անմշակ կը մնայ ջրոյ պակ-
սութեան համար : Գարնան ատեն ջրոյ աւել-
բաւ քանակութիւն կը վազէ լեռներէն
վար, բայց կը կորսուի դաշտերուն մէջ :
Եթէ այս ջրերն աւազաններու մէջ մթե-
րուին եւ անկէ բաշխին երկրին այլ եւ այլ
կողմերը, հիմա անմշակ թողուած շատ
տեղեր յարմար պիտի ըլլան վարուցանի :

Ածխոյ, պղնձի, երկաթի եւ կապարի
հարուստ հանքեր պիտի գործուին անտա-
րակոյս խնամով Պարսն Բայդէրի :

ԶԻՆՈՒ ԵՈՒՆՆԱՆ ԳԱՒԱՍՈՒՆ

ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՔ

Լընտըն Թայմզ լրագրին մէկ թղթակի-
ցը Ձինաստանի մէջ Եունան կոչուած գա-
ւառէն գրելով, Բանդէյ կոչուած Մահմե-
տական ժողովուրդին նկատմամբ մանրա-
մասն տեղեկութիւն կու տայ : Դարերէ ի
վեր Եունանի Մահմետականը հպատակ
էին Ձինու կառավարութեան : Բայց Ձինու
պաշտօնատարաց անաւ նաեւ թողուած եր-
թալով աւելցան, եւ Ձինու կառավարու-
թեան աղդեցութիւնը յայտնապէս տկա-
րացաւ : Ուստի վերջապէս, իբր 20
տարի առաջ, այն մեծ ազատամբութեան
ատենը որ բոլոր Ձինու տէրութիւնը սար-
սեց, Բանդէյ կոչուած Մահմետականը ալ
ապստամբելով, կարճ պատերազմէ մը ետքը
ստացան իրենց անկախութիւնը : Իբր 17
տարի անոնք մնացին իբր ազատ թաղա-
ւորութիւն, բայց անցեալ ձմեռ Ձինու կա-
ռավարութիւնը անոնց դէմ զրկեց 200,000
զօրքէ բաղկացեալ բանակ մը, որ սաստիկ
պատերազմներէ ետքը, Փետրուարի մէջ
առաւ Բանդէյներուն մայրաքաղաքը Գա-
լիֆու, եւ անխնայ կոտորեց քաղքին
բոլոր Մահմետական բնակիչները, որ էին
իբր 50,000 հոգի : Մայիսի վերջին կիսուն
մէջ Ձինու զօրքն առաւ նաեւ Մոմլէն՝ որ
Բանդէյի երկրորդ երեւելի քաղաքն է,
եւ հոն ալ նոյն կոտորածը եղաւ : Սոխի
կ'երեւի թէ վերջին հարուածը տուաւ Բան-
դէյներուն :

Բայց եւ այնպէս, կ'ըսէ Թայմզ, ուրիշ
լուր մը կայ թէ, Ձինու բանակ մը մօ-
տերս յաղթուած է Եարգանտի Աթալիգ
Ղազի անուն իշխանէն, զոր Օսմանեան
կայսրը Սուլթան Ապալու Աղիգ մօտերս
Ֆէրմանով մը կարգեց զուրկ Վեղորոնա-
կան Ասիոյ բոլոր Մահմետականաց, ո-
րուն դեսպանը չորս շաբաթ առաջ մեկ-
նեցաւ Կոստանդնուպօլսէ շատ պարզե-
ներով՝ ի նշան Սուլթանին մեծ հաճու-
թեանը :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սեպտ. 19 ըստ Յուլ. եւ Հոկտ. 1 ըստ Լատ. 1873.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Խուրշիտ փաշա Միտհաթ փաշայի տեղ Արդարութեան ատենին պաշտօնեայ անուանուեցաւ :

— Սնկիւրիոյ դաւառին կուսակալ Մէհմետ Բէֆիդ փաշա մօտերս Տարի շուրայի նախագահ անուանուելով, հեռագրով կանչուած է իր նոր պաշտօնին :

— Տպագրութեան պաշտօնարանին տնօրէն Նուզէթ Էֆէնտի պաշտօնական կերպով կը ծանուցանէ թէ մօտերս Օսմանեան զօրքը մեծ յաջողութիւն ունեցաւ թուրքիոյ եւ Յունաստանի սահմաններուն վրայ գործուած աւազակութեանց վախճան տալու : Յոյն աւազակապետք Գարա Եանի, Վասիլի, Ասփրոյ Եանի, Վիքթոր եւ Դագոյ Արուանդաքի, սպաննուած են, վերջնոյն հետ նաեւ անոր ընկերներէն 13 անձինք : Մանասդըրի նահանգին մէջ Մուսլի անուն աւազակը նոյնպէս սպաննուեցաւ, Գասանտրայի դաւառին մէջ ալ Տիմիդրաքի անուն հուշակաւոր աւազակը բռնուած է :

Հեռագրական լուրերը կը ծանուցանեն նաեւ որ Ամասիոյ դաւառին մէջ 16 աւազակ բռնուած են :

Ուրիշ երկու աւազակապետ ալ մօտերս Ատանայի մէջ սպաննուեցան, երրորդ մ'ալ մեռաւ բանտի մէջ սպաննուելու ժամանակէն քիչ առաջ :

— Սնկիւրի թագուհւոյն երկրորդ որդին Խախպրոյի դուքսը, որ առաջիկայ Դեկտեմբերի մէջ պիտի ամուսնանայ Բուսիոյ կայսեր միամօր դստեր Մարիամու հետ, Սեպտ. 22 ին մայրաքաղաքս հասաւ, եւ նոյն ամսոյն 24 ին յորիմ դնաց, ուր Բուսիոյ կայսերական ընտանեաց հետ պիտի տեսնուի կայսերական ամարանոցը, Լիւաթիա : Դուքսը, մինչ կուստանդնուպօլիս էր, այցելութիւն ըրաւ Սուլթան Ապտիւլ Աղիդ կայսեր Տօլմապաղէի պալատը, կայսրն ալ անոր փոխարէն այցելութեան դնաց Թարապիայի Անգլիական դեսպանատունը :

— Յունաց Յէնէրի եկեղեցին մօտերս քանի մը անգամ այժմու պատրիարքին գէմ, յեղափոխական ցոյցերու տեսարան եղաւ :

— Զմիւռնիոյ մօտ Պուռնասպադ կոչուած գիւղը մօտերս մեծ հրդեհ մը պատահելով 120 խանութ եւ 20 տուն այրեց : Իբր 33,000 լիրա կը հաշուուի կորուստը, որուն փոխարէն 5,200 լիրա միայն պիտի առնուի ապահովագրութեան ընկերութիւններէն : Սեպտ. 24 ին կիրակի գիշեր նոյնպէս մեծ հրդեհ մը պատահելով Զմիւռնիա, Փրանկայ թաղին մէջ իբր 100 տուն մոխիր դարձուց : Ս.յս հրդեհին ալ պատճա-

ռած կորուստը կը հաշուուի իբր 60,000 լիրա, որուն 22,000 ը միայն ապահովագրութենէ կրնայ առնուիլ :

— Կը պատմուի թէ փոքր Ասիոյ շատ կողմերը մեծամեծ անտառներ սպառած են հրկիզութենէ, եւ թէ Զմիւռնիոյ մօտ 3,000 ձիթենի ունեցող պարտեզ մը նոյն կերպով ապականեցաւ : Կրետէնէն ալ լուր տրուած է թէ լեռներու մէջ պատահած հրդեհ մը 11 օր տեւելով շատ գեղեցիկ անտառ մը մոխիր դարձուց : Այս անտառային հրդեհներուն պատճառը գիւղականաց մէկ փրփրաւոր սովորութիւնն է : Անոնք իրենց անասուններուն համար գետինն արօտի դարձնելու նպատակաւ անտառներուն կրակ կու տան :

— Զմիւռնիոյ լրագրաց մէկուն խօսքին նայելով, մօտերս Ատալիայի Յոյն մը տեղւոյն կառավարութենէն խնդրած է իբրեւ Մահմետական ընդունուիլ : Նոյն լրագիրը կ'ըսէ թէ, կարճ ժամանակի մը մէջ ասիկա այս տեսակ կրօնափոխութեան հինգերորդ դիպուածն է :

— Պարսից Շահը Սեպտեմբերի 23 ին Դեհրան հասնելով, հաւատարմութեան ջերմ ցոյցերով ընդունուեցաւ ժողովուրդէն : Բայց դեռ Դեհրան չհասած իր եպարքոսը Հիւսէյին խան ընկէց եպարքոսութեան պաշտօնէն, եւ անոր յաջորդելու յարմար մէկը չգտնելով, յիշեալ պաշտօնը բոլորովին ջնջեց :

— Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մարդգոյի Սուլթանը Սիտի Մահամ մէտ որ 1859 էն հետէ կը թագաւորէր մեռած է, եւ թէ մեռնողին որդին ու եղբայրը դահակալութեան համար կը կռուին, եւ այս պատճառաւ ընտանի պատերազմ սկսած է :

— Տպագրական պաշտօնարանին տընօրէնը Նուզէթ Էֆէյ պաշտօնէն հանուեցաւ, եւ անոր փոխանորդ անուանուեցաւ կայսերական դիւանին առաջին թարգմանն Արիֆի Էֆէյ :

— Ղալաթիոյ եւ Բերայի մէջտեղ շինուելու գետնափոր ճամբան դադարուեցաւ կառավարութեան կողմէն, քանզի, կ'ըսուի թէ, այն գործին արտօնութեան տէրը՝ կալուածատեարց, որոնց կալուածներն առած էր յիշեալ ճամբան բանալու համար, տրուելու գումարէն 33,000 լիրայի մնացորդը չուզեր վճարել :

— Հնդկաստանի թայմը լրագրին խօսքին նայելով, Հայ մը 50 տարի առաջ կալկաթայի Հայոց եկեղեցւոյն համար կտակաւ թողած էր 14,000 Սնդ. լիրա, եւ թէ այս գործը դեռ նոր իմացուեցաւ կալկաթայի բարձրագոյն ատենին յիշատակագիրներուն մէջ :

— Սեպտ. 23 ին եւ 26 ին սաստիկ հով մը փչեց հիւսիսային արեւելքէն՝ յորդ անձրևով մէկտեղ : Կղզիները բա-

նող շոգենաւք իրենց ճամբորդները չկրցան ցամաքը հանել : Երբ թիւ 3 շոգենաւք կը փորձէր ցամաք հանել իր ճամբորդները, խափաղ մը շոգենաւքն նաւամատուցին վրայ ցաթկել ուղեց, բայց սահելով ինկաւ ծովը, եւ հեղձաւ : Հոյն այնպէս սաստիկ էր այն օրը, որ կը վախցուի թէ Մարմարայի եւ Սե ծովի մէջ գտնուող նաւաց վրայով դժբախտ լուրեր պիտի լսուին :

Ե Ի Ր Ո Պ Ս

Իտալիոյ թագաւորը Սեպտ. 22 ին Վիենայէն Պէրլին հասաւ : Մեծ հանդէս եղաւ անոր ընդունելութեան աւտեր, եւ հետեւեալ օրը կայսերական պալատին մէջ ի պատիւ նորա իբր 230 անձանց շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ : Սեպտ. 24 ին ալ Պէրլինի մօտ զօրահանդէս եղաւ : Սեպտ. 26 ին թագաւորը Պերլինէն ելաւ Իտալիա երթալու համար :

Հռոմէն առնուած հեռագիր մը կ'իմացնէ թէ ժողովուրդին ազատամիտ մասը շատ ուրախ եղած է Վիենա եւ Պէրլին Իտալիոյ թագաւորին եղած փառաւոր ընդունելութեան համար :

Բարիդու գլխաւոր լրագիրներէն մէկը կը հաստատէ թէ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ մէջտեղ արդէն եղած դաշնակցութեան հաւանականաբար Աւստրիա եւ մասնակից պիտի ըլլայ :

— Մօտերս Յունաստանի Սուրբ Սիտոր իր անդամներէն մէկն ընտրեց Աթէնքի վախճանեալ Մետրոպօլիտն տեղ, բայց կառավարութիւնը չճանչցաւ այն ընտրութիւնը, եւ նոր ընտրութեան մը ձեռնարկեց :

— Սպանիոյ Գորդէզը դադարեցուց իւր նիստերը մինչեւ Յունուար, եւ բոլոր իշխանութիւնը հիմա կը կենայ Սէնոր Գասդէլարի ձեռաց մէջ, որ հիմա կ'առաջարկէ 150,000 թուով պահեստի զօրքը կանչել, որպէս զի պատերազմը ձմեռուընէ առաջ աւարտի :

Ս Մ Ե Ր Ի Կ Ս

Սեպտեմբերի 17 եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ուրիշ հրդեհ մը Զիգակոյի մէջ 64 տուն այրած է :

— Տէրութեան գանձապետը վերցուց երեւմտական նեղութիւնը՝ կառավարութեան պարտքի թուղթերէն 12 միլիոն թաղէրի թուղթ գնելով : Թէպէտ սեղանաւորներէն ոմանք իրենց վճարումները դադարեցուցին, բայց դեռ վաճառական մը նոյն բանն ըրած է :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍՈՐՈՒՄԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԵՆ

Խմբագիր Ջ. Բ. ԿԻՐԻՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Ֆիլճանճըլար փողոց, Ամերիկան Խան